

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Numeroiden riittävyyden takaaminen on välttämätöntä

Sukupuolitiedon häivyttäminen on ongelmallista terveydenhuollon laboratoriotoinnin kannalta ja tulee olennaisesti vaikeuttamaan potilaiden tutkimista ja hoitoa sekä vaatimaan mittavia muutoksia terveydenhuollon tietojärjestelmiin

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

Pienentää väliaikaisten henkilötunnusten käytön tarvetta. Vaikutukset heijastuvat välillisesti laboratoriotoinintaan ja ovat tältä osin myönteisiä.

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

Pienentää väliaikaisten henkilötunnusten käytön tarvetta. Vaikutukset heijastuvat välillisesti laboratoriotoinintaan ja ovat tältä osin myönteisiä.

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

Miten varmistutaan, ettei henkilö pääse väärinkäyttämään henkilötunnuksen varaamista

- Näin kuluttaa uusilla välimerkeillä laajennettavaa henkilötunnusavaruutta.
- Henkilö ei välttämättä koskaan saavukaan Suomeen, mutta rekisteröinti olisi syönyt turhaan yhden henkilötunnus kombinaation.

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

Potilasturvallisuus vaarantuu, mikäli tietoa potilaan sukupuolesta ei voida selvittää esim. tajuttoman potilaan mukana kulkevista asiapapereista

Useiden laboratoriotutkimusten tulosten viitearvot riippuvat tutkittavan iästä ja sukupuolesta. Tieto sukupuolesta on kriittisen tärkeä tutkimustulosten tulkinnassa

Laboratoriot saavat valtaosan tutkimuspyynnöistä lähetteinä (HL7 viesteinä) potilastietojärjestelmistä. Tilanne, jossa laboratoriot saisivat enenemässä määrin lähetteitä ilman sukupuolitietoa, johtaa isoihin muutoksiin terveydenhuoltojärjestelmän prosesseissa. Mikäli lähete sisältää sukupuolineutraalin hetun mutta ei erikseen tietoa sukupuolesta, laboratorion on hyvin vaikeaa saada puuttuva sukupuolitieto käyttöönsä. Näytteen tutkiminen ilman sukupuolitietoa johtaa siihen, että vastaus tuloksista on lähetettävä edelleen potilastietojärjestelmiin ilman viitearvotietoja. Tällöin hoitava lääkäri joutuu nykyisestä käytännöstä poiketen itse etsimään sukupuoliollettamaan liittyvät viitearvot ja arvioimaan tuloksen suhdetta niihin voidakseen tehdä hoitopäätöksiä. Tämä tulee vaikeuttamaan hoitavien lääkärin työtä olennaisella tavalla. Terveydenhuollon tietojärjestelmiin on rakennettu myös moninaisia automatisoituja hälytysjärjestelmiä, jotka ikää ja sukupuolta koskevan tiedon perusteella antavat hoitoyksiköille hälytyksiä poikkeavista tutkimustuloksista. On selvää, että nämä hälytysjärjestelmät eivät voi toimia, mikäli sukupuolineutraaleja hetuja liikkuisi ilman erillistä tietoa sukupuolesta. Hälytysjärjestelmien tarkoituksena on varmistaa se, että poikkeavat tutkimustulokset tulevat havaituiksi. Siten on pidettävä selvänä, että hälytysjärjestelmien toimimattomuus sukupuolitiedon puuttuessa voi vaarantaa potilasturvallisuuden.

Lääketieteellisesti sukupuolineutraalia ei ole

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

Pitäisikö uudistusta ajaa EU tasolla? Uuden yksilöintitunnuksen käyttöönotto vaatii mittavia järjestelmä- ja integraatiouudistuksia, joka olisi järkevää suorittaa vain kerran.

Järjestelmäteknisestä näkökulmasta ainakin formaatti olisi hyvä sopia laajemmin, jotta mahdollisesti tulevaisuudessa muissa EU maissa myönnetty tieto uppoaisi olemassa oleviin tietokantarakenteisiin.

Yksilöintitunnuksessa kansallinen etuliite esim. (FI xxxxxxx-xxxxxx-xxxxxx-xxxxxx-xxxxxx), joka erottelee eri maissa myönnetyt yksilöintitunnukset

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuseräluonnosta koskevat huomiot

Julkisen terveydenhuollon järjestämisvastuulla laboratoriopalveluita on sote-uudistuksen toteutuessa mahdollista organisoida usealla eri tavalla. Palveluita voi tuottaa hyvinvointialue omana toimintanaan, yhdessä muiden hyvinvointialueiden kanssa, muodostamalla hyvinvointiyhtymä taikka hankkimalla palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta. Jotta palvelun tuottaminen julkiselle terveydenhuollolle olisi laboratorio-organisaatiolle mahdollista, Laboratorio-organisaatioiden tulee organisointitavasta riippumatta päästä sähköisesti kiinni kansalliseen henkilörekisteriin, jolloin sukupuolitiedon voi tarkistaa rajapinnalla.

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

Tunnistautumista KELA-kortin avulla ei voi laboratoriotoiminnassa teknisesti korvata vahvalla sähköisellä tunnistautumisella. Mikäli tunnistautumista KELA-kortin avulla ei pidetä riittävänä, se tulisi korvata käytännön tasolla toteuttamiskelpoisella ratkaisulla esim. henkilökortilla.

Henkilötunnuksen tulee jatkossakin olla luettavissa sähköisesti.

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasioinnissa?

Tällä hetkellä potilas tunnistetaan henkilötunnuksen perusteella

Sähköisessä- ja puhelinasioinnissa voisi tunnistautua mobiilivarmenteella

Käyntiasioinnissa tunnistautuminen voisi tapahtua sormenjäljellä, jonka varmistus olisi kytkettynä asiakirjaan liitetyllä sirulla tai mobiiliappilla (esim. suomi.fi).

Siru tuottaisi asiakkaan perustiedot ja oikea omistaja varmistettaisiin vielä sormenjäljellä

Jos sirua ei ole tarjolla tai sormenjälkeä ei voida lukea, tunnistautumisen voisi tarvittaessa suorittaa henkilötunnuksen perusteella, kuten ennenkin.

Kansalaisille sirullinen ID kortti tunnistautumista varten, johon on tallennettu sormenjälki

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa kaikkia hoidetaan tunnistautumisesta riippumatta. Vaikea lisätä tunnistusvelvollisuutta säädöksillä, jotka eivät ole kaikissa tilanteissa sovellettavissa.

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

-

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

Henkilötunnuksen käyttö ilman vahvaa tunnistautumista lainojen yms. hakemiseen pitäisi lailla kieltää

Voisiko sukupuoli-identiteettikysymyksissä henkilötunnuksen vaihtaminen riittää tarpeen täyttämiseksi?

Kärkäs Esa
Fimlab Laboratoriot Oy